

lysenkowskiej biologii”, doświadczyć nagłej zmiany kierownika Zakładu (usunięcie z UW ks. prof. Szulety) i związanej z tym gruntownej zmiany tematyki prac badawczych i zajęć dydaktycznych.

Pani mgr Irena Dudzińska bardzo lubiła zajęcia dydaktyczne i doskonale je prowadziła. Łatwo nawiązywała kontakt ze studentami i dlatego, a także ze względu na swoją wiedzę, była przez nich ceniona i lubiana. Szczególnie dobrze pamiętam (M. Ch.) zajęcia dla III roku studiów z anatomii rozwojowej roślin, prowadzone przez Nią wspólnie z dr Zofią Makowską. Na podstawie seryjnych przekrojów łodygi i liści wybranych gatunków roślin budowaliśmy z różnych materiałów (bo był to przecież okres przedkomputerowy) wspaniałe modele przestrzenne, dokumentujące wzory różnicowania systemu waskularnego pędu i typy phyllotaksji u roślin okrytonasiennych. Nauczyliśmy się wtedy i sądzę, że także wiele osób z kolejnych lat studiów, widzieć rozwój rośliny jako proces dynamiczny, zróżnicowany w czasie i przestrzeni.

Mgr Irena Dudzińska kochała i знаła Tatry i tam zwykle spędzała urlopy. Przewędrowała wielokrotnie wszystkie dolinki tatrzańskie i zdobyła wiele szczytów. Już na początku lat 50. wyszukała pokoje w góralskich chatach na zboczach Gubałówki, z niepowtarzalnym widokiem na Tatry. Tam właśnie, później już z mężem i córką, „ściągała” przyjaciół z dawnej drużyny harcerskiej i koleżanki z pracy na niezapomniane wspólne pobyty.

Pamiętamy Panią Irenę Dudzińską jako koleżankę i nauczycielkę akademicką zawsze uczynną, aktywną, towarzyską, chętnie dzielącą się z innymi swoją wiedzą. Także po przejściu na emeryturę utrzymywała z nami kontakty, niestety w miarę upływu czasu coraz mniej ożywione. Odeszła osoba bardzo wartościowa, kierująca się w życiu wypróbowanymi zasadami. Los nie oszczędził Jej trosk i kłopotów, także w ostatnim okresie życia.

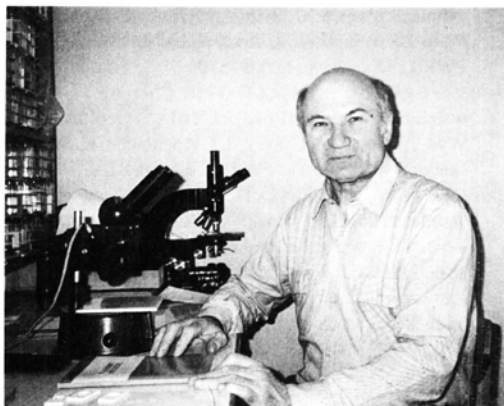
Jadwiga A. TARKOWSKA, Maria CHARZYŃSKA

ROCZNICE JUBILEUSZE ANNIVERSARIES, JUBILEES

**FELIKS JULIANOWICZ WIELICZKIEWICZ
– JUBILEUSZ 60. URODZIN**

**Felix Yulianovich Velichkevich
60th anniversary of birthday**

F. J. Wielickiewicz (Fot. 1) urodził się 4 stycznia 1942 roku w Zawidówce koło Homla, w byłej Repub-

Fot. 1. F. J. Wielickiewicz w Zakładzie Paleobotaniki IB PAN w swoim maleńkim „gabiniecie” (Fot. E. Zastawniak).

Phot. 1. F. Y. Velichkevich in the Palaeobotanical Department of the Institute of Botany, Polish Academy of Sciences in Cracow in his small „office” (Phot. E. Zastawniak).

lice Białoruskiej Związku Radzieckiego. Ojciec pochodził z katolickiej rodziny z Wileńszczyzny, matka z białoruskiej rodziny Drobysz-Drobyszewskich. Według rodzinnej legendy dziadek Benedykt Wielickiewicz brał udział w powstaniu styczniowym, a po jego upadku zbiegł na Polesie i tam się ukrywał. Z czasem ożenił się, założył rodzinę i stąd się wzięła białoruska gałąź rodziny. Rodzice F. J. Wielickiewicza byli nauczycielami, ojciec uczył geografii i historii, matka – matematyki i fizyki. Rodzina często zmieniała miejsca pobytu, w związku ze zmianami miejsca pracy ojca. Przez jakiś czas ojciec był wykładowcą w Uczelni Pedagogicznej w Kopcewiczach na Polesiu, gdzie kształcili się nauczyciele szkół podstawowych, potem był dyrektorem szkół średnich w kilku miejscowościach. Na stałe rodzina osiedliła się w Oktjabrskim, na północy obwodu homelskiego (wcześniej Rudobiełka). Feliks Julianowicz uczęszczał do szkoły podstawowej w tych miejscowościach, w których aktualnie przebywała rodzina, a maturę zdał w Oktjabrskim w 1959 r. Po maturze pracował dwa lata jako ślusarz w warsztacie remontowym, poczym w 1961 r. rozpoczął studia w Instytucie Pedagogicznym im. A. Hercena w Sankt Petersburgu (dawniej Leningrad), na Wydziale Nauk Przyrodniczych. Po pierwszym semestrze studiów został powołany do służby wojskowej na trzy lata. Odbył ją, jako radiotelegrafista, w miejscowości Schwerin, na północy dawnej Niemieckiej Republiki Demokratycznej. Po zwolnieniu z wojska powrócił na dawną uczelnię, którą ukończył w 1969 r.

Podczas trzeciego roku studiów podjął pracę naukową w Katedrze Botaniki Instytutu; badał roślinność wysokogórską Tian-Szania w Azji Środkowej. W związku z tym odbył w 1966 r. wyprawę naukową, podczas której zebrał zielnik z kilkuset roślinami i na tym sprawa się zakończyła. Prof. Vera Pis' yaukova z Instytutu Pedagogicznego, opiekun naukowy F. J. Wieliczkiewicza, polecała mu „stawić się” u dr Pawła Iwanowicza Dorofeeva, który pracował w Instytucie Botaniki im. Komarowa Akademii Nauk Związku Radzieckiego. P. I. Dorofeev był paleobotanikiem i już wówczas najwybitniejszym znawcą flor karpologicznych neogenu i plejstocenu Związku Radzieckiego, należącym do czołówki europejskich paleokarpologów. Dał on studentowi zadanie – opracowanie materiału karpologicznego eemskiego wieku z torfowiska odsłoniętego na jednej z ulic Moskwy. Była to typowo interglacjałna flora z wszystkimi charakterystycznymi dla tego okresu taksonami. Młody student sprostował zadaniu, oznaczył ok. 80 taksonów i został zaproszony przez P. I. Dorofeeva (Fot. 2) do towarzyszenia mu w pracach terenowych w korytach rzek Dniepru i Prypeci w letnich miesiącach 1968 i 1969 r. W tym czasie odkryto dwa klasyczne stanowiska plioceńskie nad Dnieprem: Chołmecz i Dworec oraz wiele innych stanowisk czwartorzędowych. Część zebranego wówczas materiału była podstawą pracy dyplomowej (magisterskiej) pt. *Plejstocenijskie flory zachodnich obwodów europejskiej części ZSRR*, którą ukończył w Katedrze Botaniki Instytutu Pedagogicznego im. A. Hercena w 1969 r., i po której zaproponowano mu aspiranturę. W tym samym roku ożenił się, wkrótce przyszedł na świat syn, Aleksander. Po dwóch latach obronił pracę kandydacką (=doktorską) pt. *Czwartorzędowe flory Białorusi i obszarów przyległych* [1] i w 1972 r. uzyskał stopień kandydata nauk biologicznych.

W tym czasie akademik profesor G. Gorecki z Instytutu Geochemii i Geofizyki Akademii Nauk Białorusi w Mińsku zaczął organizować Zakład Paleogeografii Czwartorzędu, w którym miały być stosowane wszystkie paleontologiczne metody w badaniach kopalnych materiałów. W zakładzie tym F. J. Wieliczkiewicz rozpoczął pracę na stanowisku starszego inżyniera (1971–1972), potem młodszego pracownika naukowego (1972–1974) i starszego pracownika naukowego (1974–1985). Cała rodzina przeniosła się do Mińska.

Zacząła się bardzo intensywna praca w terenie i w Zakładzie – pozyskiwania i oznaczania materiałów kopalnych ze znanych stanowisk, odkrywania nowych flor kopalnych i badania obfitych materiałów z wierceń. Z czasem prace paleokarpologiczne F. J.

Fot. 2. P. I. Dorofeev i F. J. Wieliczkiewich podczas prac terenowych, 1971 r. (fot. G. Litwinjuk).

Phot. 2. P. I. Dorofeev i F.Y. Velichkevich during the field work, 1971 (phot. G. Litvinjuk).

Wieliczkiewicza objęły kraje nadbałtyckie, Ukrainę i centralne regiony Rosji, później także Powołże, Baszkirię i Tatarję. Nadchodziły liczne materiały do zbadania nawet z tak odległych terenów jak jezioro Hanko na Dalekim Wschodzie, Nowa Ziemia, Półwysep Jamalski i Półwysep Kolski, Okręg Archangelski, Kaukaz, Azja Środkowa i in. W 1982 r. F. J. Wieliczkiewicz ukończył pracę doktorską (=habilitacyjną) pt. *Historia flory plejstocenijskiej w środkowej strefie nizin wschodnio-europejskiej* [2], która została obroniona w Instytucie Botaniki im. W. Komarowa Akademii Nauk ZSRR w Leningradzie i zatwierdzona przez Wyższą Komisję Kwalifikacyjną w 1983 r. Od 1985 r. F. J. Wieliczkiewicz kierował Zakładem Geologii i Paleopotamologii Czwartorzędu Instytutu Geochemii i Geofizyki BAN. W 1997 r. złożył z tej funkcji rezygnację i przeszedł na stanowisko głównego pracownika naukowego.

Fot. 3. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej Aleksander Kwaśniewski i F. J. Wieliczekiewicz podczas ceremonii nadania tytułu profesora w Pałacu Namiestnikowskim w Warszawie (Fot. D. Kwiatkowski).

Phot. 3. President of Poland Aleksander Kwasniewski and F. Y. Velichkevich during the ceremony of conferment of a professor title in the Namiestnikowski Palace in Warsaw (Phot. D. Kwiatkowski).

Feliks J. Wieliczekiewicz, w uznaniu zasług w badaniach nad czwartorzędem i wieloletniej, owocnej współpracy z polskimi paleobotanikami, na wniosek Dyrektora Instytutu Botaniki im. W. Szafera Polskiej Akademii Nauk profesora dr hab. Zbigniewa Mirka, otrzymał tytuł profesora. Został on nadany przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Aleksandra Kwaśniewskiego dnia 19 grudnia 2001 r. (Fot. 3).

W 2002 r. prof. Wieliczekiewicz przeszedł na emeryturę, pozostając na stanowisku głównego pracownika naukowego w Instytucie Nauk Geologicznych Narodowej Akademii Nauk Białorusi w Mińsku, w niepełnym wymiarze godzin.

Prof. F. J. Wieliczekiewicz jest autorem bądź współautorem 210 publikacji, w tym kilku monografii [1–5] i około 150 oryginalnych opracowań. Zredagował 14 monografii i prac zbiorowych. Jest autorem i współautorem 45 nowych taksonów roślin, niektóre znaleziono później także we florach kopalnych Rosji, Litwy, oraz Polski, Niemiec i Republiki Czeskiej. Cztery nowe dla nauki gatunki zostały nazwane na jego cześć: *Betula felixii* Dorofeev (1982), *Potamogeton dorofelii* Negru (1979), *P. felixii* Dorofeev

(1986) i *Scirpus wieliczekewiczii* Negru (1986). Ulubionym taksonem roślin F. J. Wieliczekiewicza jest rodzaj *Potamogeton*, którego endokarpy są szczególnie trudnym obiektem badawczym.

Materiałem do badań F. J. Wieliczekiewicza są nasiona, owoce, makrospory oraz niektóre części wegetatywne roślin, takie jak łuski, szpilki, krótkopędy, liście karłowatych brzoź, wierzb, dębika, wrzosiowatych i in., głównie z osadów pliocenu i plejstocenu, rzadziej miocenu i holocenu. Szczątki te są oznaczane na podstawie studiów morfologiczno-porównawczych, nierzadko również biometrycznych, bądź anatomicznych, następnie jest ustalany skład florystyczny i określane przemiany flory i roślinności danego rejonu. To stanowi podstawę do rozwiązywania zagadnień związanych ze stratygrafią, paleogeografią, paleoekologią i paleoklimatem późnego kenozoiku, ze szczególnym uwzględnieniem interglacjałów i interstadiałów plejstocenu. Osobną dziedziną dokonań F. J. Wieliczekiewicza są badania ewolucji taksonów roślin wodnych i wodno-bagiennych, szczególnie charakterystycznych dla flor plejstocenu, z rodzajów *Brasenia*, *Aldrovanda*, *Caulinia*, *Potamogeton*, *Stratiotes* i in. Dzięki swoim badaniom F. J. Wieliczekiewicz wydzielił w obrębie flor czwartorzędowych 19 podstawowych grup szczątków roślin, z których każda odpowiada pewnemu etapowi rozwoju flory nizinny wschodnio-europejskiej w okresie ostatnich 1.8 mln lat. Podział ten był podstawą opracowania nowej skali stratygraficznej plejstocenu Białorusi, gdyż umożliwił klasyfikację różnorodnych flor i ich korelację na dużych obszarach [7]. Wyniki tych badań biostratygraficznych, obejmujących oprócz paleokarpologii także wyniki badań palinologicznych, paleofykologicznych i paleontologicznych zostały opublikowane w 1996 r. [11]. Szczególnej wagi są wyniki badań najstarszego (korczewskiego) interglacjału Białorusi, gdyż okazało się, że jego odpowiedniki odkryto ostatnio także w Polsce, na Litwie i w Rosji środkowej.

Podsumowaniem szczegółowych badań ewolucyjno-morfologicznych wielu charakterystycznych, a przy tym egzotycznych, wymarłych taksonów flory europejskiej jest koncepcja mikroewolucji w biostratygrafii plejstocenu Białorusi [10], która zapoczątkowała nowy kierunek w paleokarpologii czwartorzędu.

Rezultaty swoich badań F. J. Wieliczekiewicz prezentował podczas licznych konferencji, m.in. w Mińsku, Moskwie, Leningradzie, Wilnie, Tallinie, Rydze, Kijowie, Kiszyniowie, Smoleńsku, Woroneżu, Tbilisi, Ufie oraz na europejskich konferencjach paleobotanicznych w Pradze, Bratysławie, Wiedniu i w Krakowie.

F. J. Wieliczekiewicz był promotorem prac kandydackich (doktorskich) G. Litwinjuka (Mińsk) i D. Kisieliene (Wilno), wielu prac dyplomowych i kursowych na Wydziale Geograficznym Uniwersytetu Białoruskiego, a także recenzentem prac kandydackich i doktora nauk (habilitacyjnych) A. Negru z Kiszyniowa, O. Kondratiene z Wilna i G. Paszkiewicz z Kijowa. Jest członkiem Komisji Badań Czwartorzędu Białorusi (od 1972 r.), Komisji Badań Czwartorzędu Akademii Nauk Rosji (od 1991 r.), The Peribaltic Group (od 1995), Narodowego Komitetu Stratygraficznego Białorusi (od 1999 r.) i in.

Rezultatem wieloletnich prac terenowych w latach 1985–1997 było zebranie, oznaczenie i opracowanie ponad 350 kolekcji flor makroszczątków różnego wieku, składających się na bogate Muzeum Paleobotaniczne w Mińsku, którego F. J. Wieliczekiewicz jest twórcą i kustoszem. Najcenniejsze części zbiorów stanowi 120 najbogatszych i najciekawszych flor interglacialnych, reprezentujących wszystkie epoki interglacialne wyróżnione w plejstocenie Białorusi: korczewska, białowieska, mogilewska, aleksandryjska i murawińska oraz bardzo rzadkie flory pogranicza pliocenu i plejstocenu oraz eo – i glacjeplejstocenu. Dla swoich zbiorów F. J. Wieliczekiewicz przyjął system przechowywania materiałów paleokarpologicznych stosowany w Zakładzie Paleobotaniki Instytutu Botaniki im. W. Szafera Polskiej Akademii Nauk w Krakowie. Tak się bowiem złożyło, że F. J. Wieliczekiewicz jest od wielu lat blisko związany ścisłą naukową współpracą z tym Zakładem. Początek współpracy przypadł na koniec lat 80. XX wieku, kiedy to prof. L. Stuchlik, ówczesny kierownik Zakładu Paleobotaniki IB PAN, gościł w Instytucie Geochemii i Geofizyki Białoruskiej Akademii Nauk w Mińsku i zapoznał się ze stanem badań nad florami plejstocenu, prowadzonymi przez F. J. Wieliczekiewicza. Był pod wrażeniem wspaniałych, doskonale zachowanych i przebogatych materiałów z flor plejstocenijskich Białorusi w kolekcji F. J. Wieliczekiewicza. W rok później pojechała do Mińska prof. Kazimiera Mamakowa z tegoż Zakładu, co zaowocowało nawiązaniem ścisłej współpracy w badaniach flor plejstocenijskich Polski i Białorusi. F. J. Wieliczekiewicz przyjechał po raz pierwszy do Krakowa w 1990 r. Zapoznał się wtedy z materiałami z flor plejstocenijskich Polski, przechowywanymi w Muzeum Paleobotanicznym IB PAN w Krakowie. Ustalono, że przedmiotem rewizji będą przede wszystkim flory mazowieckiego wieku. Wkrótce okazało się, że w polskich materiałach jest szereg gatunków znanych już wcześniej z flor tego wieku (aleksandryjskich) Białorusi, jak np. *Aracites interglacialis* Wieliczek. (wymarły rodzaj

z Araceae), *Nymphaea cinerea* Wieliczek., *Aldrovanda dokturovskiyi* Dorof., *Carex paucifloroides* Wieliczek., *Brasenia borysthena* Wieliczek. i in. [6, 8, 9]. W ten sposób zaczęła się, trwająca już czternaście lat, współpraca naukowa z paleobotanikami polskimi, w pierwszym rzędzie z prof. K. Mamakową z Zakładu Paleobotaniki IB PAN w Krakowie, z czasem poszerzona na inne osoby i flory kopalne innego wieku. F. J. Wieliczekiewicz bywał w Krakowie co roku. Początkowo było to możliwe dzięki wymianie naukowej między Polską Akademią Nauk a Narodową Akademią Nauk Białorusi, oraz wsparciu finansowemu Fundacji Botaniki Polskiej, później dwukrotnie dzięki stypendiom Kasy im. J. Mianowskiego (5 miesięcy w 1996 r. i 3 miesiące w 1998 r.). Przyjazdy w latach 2001–2003 zostały sfinansowane w ramach grantu Komitetu Badań Naukowych. Dzięki tym corocznym pobytom było możliwe zrewidowanie, wspólnie z K. Mamakową, większości materiałów kopalnych owoców i nasion z flor czwartorzędowych Polski, przechowywanych w Muzeum Paleobotanicznym IB PAN w Krakowie [14, 18, 19]. W trakcie tych badań zrewidowano następujące kolekcje flor interglacjalnej mazowieckiego ze stanowisk: Barkowice Mokre, Ciechanki Krzesimowskie, Gościęcín, Hamernia, Maków Mazowiecki, Nowiny Żukowskie, Olszewice, Stanowice, Suszno, Włodawa, Wylezin; flor interglacjalnej eemskiego ze stanowisk: Bedlno, Dzbanki 1924, Dzbanki 1929, Gólków, Rusinowo, Szeląg, Szczerców; flor wistulianu ze stanowisk: Białka Tatrzańska, Brzeziny, Dębica, Dobra, Kąty, Łązek, Nagoszyn, Nowa Huta, Rzochów, Sadowie, Sowliny, Ściejowice, Tarczyniechy, Wadowice, Zator; flor holocenijskich ze stanowisk: Brzeziny II, Koszary, Lipowa, Łęki Dolne, Myślenice, Orawka, Turów I i Ziembówka.

Dzięki intensywnej i owocnej współpracy było możliwe przeprowadzenie, także wspólnie z K. Mamakową, badań nad korelacją flor plejstocenijskich Polski i Białorusi [16, 17].

Z inicjatywy śp. prof. Marii Łańcuckiej-Środoniowej zrewidowano endokarpy *Potamogeton* z pliocenu Mizernej, co rzuciło nowe światło na wiek poszczególnych kompleksów tego ważnego stanowiska (wspólnie z M. Lesiak) [12]. Opublikowane zostały także wyniki badań *Potamogeton* z interglacjalnej eemskiego w Horoszkach (wspólnie z W. Granoszewskim) [13] i plicenijskiej flory Chołmecz z południowo-wschodniej Białorusi (wspólnie z M. Lesiak) [15]. W 2000 r. został przyznany grant z Komitetu Badań Naukowych na poszerzone opracowanie flory Chołmecz z górnego pliocenu Białorusi (kierownik projektu E. Zastawniak) [20, 22].

Ostatnio F. J. Wieliczekiewicz nawiązał współpracę z dr Ireną A. Pidek z Instytutu Nauk o Ziemi Uniwersytetu Marii Skłodowskiej-Curie w Lublinie, biorąc udział w badaniach ważnego stanowiska flory interglacjału mazowieckiego w Krukienicach na Ukrainie [21].

Prof. F. J. Wieliczekiewicz jest przedstawicielem sławnej rosyjskiej szkoły paleokarpologicznej, związanej z nazwiskami takich wielkich uczonych jak Paweł I. Dorofeev i Piotr A. Nikitin, i godnie ją reprezentuje. Jest on wybitnym badaczem w swojej dziedzinie, docieklwym i krytycznym, z doskonałym zmysłem obserwacyjnym i znakomitą pamięcią, precyzyjny zarówno w analizie jak i syntezie, jest przy tym człowiekiem niezwykle pracowitym i systematycznym. Jest człowiekiem towarzyskim, pogodnym, z dużym poczuciem humoru. Poza paleobotaniką jego prawdziwym hobby jest działka, położona w okolicach Mińska, którą z zamiłowaniem uprawia.

Po czternastu latach współpracy uważamy w Zakładzie Prof. Wieliczekiewicza za bliskiego Kolegę. Należy mieć nadzieję, że mimo przejścia na emeryturę jego kontakty naukowe z Zakładem Paleobotaniki IB PAN w Krakowie i innymi ośrodkami paleobotanicznymi w Polsce nie osłabną i zaowocują kolejnymi, ważnymi dla paleobotaniki Polski i Białorusi publikacjami.

Ewa ZASTAWNIAK

PRACE WYMIENIONE W TEKŚCIE

- [1] VELICHKEVICH F. 1973. *Antropogenovyje flory Belorusii i smezhnykh oblastejj* (Czwartorzędowe flory Białorusi i krajów przyległych). Wyd. Nauka i Tekhnika, Mińsk.
- [2] VELICHKEVICH F. 1979. *Istorija plejstocenovojj flory srednejj polosy vostochno – evropejskoj ravniny* (Historia flory plejstocenijskiej w środkowej strefie niziny wschodnio-europejskiej). W: G. I. GORECKIJ i P. GRICZUK (red.). *Sovetskaja paleokarpologija*. Wyd. Nauka, Moskwa: 76–121.
- [3] VELICHKEVICH F. 1982. *Plejstocenovnye flory lednikovykh oblastejj vostochno – evropejskoj ravniny* (Flory plejstocenijskie obszarów glacialnych niziny wschodnio – europejskiej). Wyd. Nauka i Tekhnika, Mińsk.
- [4] GORECKIJ G., GURSKIJ B., ELOVICHEVA J., VELICHKEVICH F. i in. 1987. *Nizninskij Rov* (Rów nizinński). W: P. GRICZUK (red.). Wyd. Nauka i Tekhnika, Mińsk.
- [5] VELICHKEVICH F. 1990. *Pozdneplocenovaja flora Dvorca na Dnepre* (Późnoplejstocenijska flora Dworca nad Dnieprem). Wyd. Nauka i Tekhnika, Mińsk.
- [6] VELICHKEVICH F. YU., MAMAKOWA K. 1991. *Ekzoty mazovetskikh (aleksandrijskikh) flor Polshi i Belorusii* (Exotic plants in the floras of the Mazovian (Alexandrian) Interglacial of Poland and Belarus). *Doklady AN BSSR* 35(8): 712–715.
- [7] VELICHKEVICH F., RYLOVA T., SAN'KO A., FEDENJA V. 1993. *Berezovskijj stratorajjon plejstocena Belorusii* (Brzozowski stratorejon plejstocenu Białorusi). Wyd. Nauka i Tekhnika, Mińsk.
- [8] MAMAKOWA K., VELICHKEVICH F. 1993. *Aracites interglacialis* Wieliczek. – extinct plant found in the floras of the Mazovian (Alexandrian, Holstein) Interglacial in Poland, Belarus, Russia and the Ukraine. *Acta Palaeobotanica* 33(2): 321–341.
- [9] MAMAKOWA K., VELICHKEVICH F. 1993. Exotic plants from the Mazovian (Alexandrian) floras of Poland and Belarus. *Acta Palaeobotanica* 33(2): 305–319.
- [10] VELICHKEVICH F. 1994. Mikroevolucyjnyj aspekt biostratigrafii plejstocena Belorusii (Mikroevolucyjny aspekt biostratigrafii plejstocenu Białorusi). *Litosfera* 1: 74–80.
- [11] VELICHKEVICH F., SAN'KO A., RYLOVA T. i in. 1996. *Stratigraficheskaja skhema chet – vertichnykh (antropogenovykh) otlozhenijj Belorusii*. (Podział stratygraficzny osadów czwartorzędowych Białorusi). *Stratigrafija, geologicheskaja korrelacija* 4(6): 75–87.
- [12] VELICHKEVICH F., LESIAK M. 1996. Fossil *Potamogeton* species of Mizerna. *Acta Palaeobotanica* 36(1): 75–95.
- [13] VELICHKEVICH F., GRANOSZEWSKI W. 1996. *Potamogeton sukaczewii* Wieliczek. in the Neopleistocene floras of Poland, Belarus and Lithuania. *Acta Palaeobotanica* 36(1): 97–105.
- [14] VELICHKEVICH F., MAMAKOWA K. 1999. Taxonomic revision of the collection of plant macrofossils from some localities of Poland now referred to the Vistulian Glaciation. *Acta Palaeobotanica* 39(1): 29–87.
- [15] VELICHKEVICH F., LESIAK M. 1999. *Potamogeton* species of Kholmch flora in Belarus. *Acta Palaeobotanica* 39(1): 15–27.
- [16] VELICHKEVICH F. YU., MAMAKOWA K. 2000. Korelacja plejstocenijskich flor Polski i Białorusi (Correlation of the Pleistocene floras of Poland and Belarus). W: A. V. MATVEEV, Ya. A. ANOSHK, V. P. ZERNITSKAYA (red.). *Problemy paleogeografii późnego plejstocenu i holocenu. Materiały Białorusko-Polskiego Seminarium*, 26–29.10.2000, Grodno, s. 80–81.
- [17] VELICHKEVICH F. YU., MAMAKOWA K. 2000. Karelyatsyja plejstatsenovykh flor Polshchy i Belorusii (Correlation of the Pleistocene floras of Poland and Belarus). W: A. V. Matsvyeyev, Ya. A. Anoshka, V. P. Zarnitskaya (red.). *Problemy paleogeografii poznayaga plejstatsenu i galatsenu. Materyaly belarуска-polskaga seminarara*, 26–29.10.2000, Grodno, s. 15–16.
- [18] VELICHKEVICH F. YU., MAMAKOWA K. 2003. Revision of plant macrofossils from the Mazovian interglacial locality Nowiny Żukowskie (SE Poland). *Acta Palaeobotanica* 43(1): 61–76.
- [19] MAMAKOWA K., VELICHKEVICH F. YU., STUCHLIK L. 2003. Revision of some Mazovian Interglacial floras of Poland. *Acta Palaeobotanica* 43(1).
- [20] VELICHKEVICH F. YU., ZASTAWNIAK E. 2003. The state of investigations of the Late Pliocene fossil flora in the locality Kholmch, Byelorussia. *Acta Universitatis Carolinae, Geologica* 46(4): 113–119.
- [21] LANCZONT M., PIDEK I. A., BOGUCKYJ A., WIELICZKIE-

WICZ F., WOJTANOWICZ J. 2003. Kluczowy profil interglacjału mazowieckiego w Krukienicach na międzyrzezczu Sanu i Dniestru (Ukraina). *Przegląd Geologiczny* 51(7): 597–608.

- [22] VELICHKEVICH F. YU., ZASTAWIAK E. 2003. The Pliocene flora of Kholmeh, SE Belarus. *Acta Palaeobotanica* 43(2).

JUBILEUSZ RNDR. OLGII ERDELSKIEJ DRSC.

Jubilee of RNDr. Olga Erdelská DrSc.

RNDr. Olga Erdelská DrSc., wybitna uczona słowacka, wypróbowany, długoletni przyjaciel embriologów polskich, obchodziła 29 września 2003 r. 70. rocznicę urodzin. Ten prywatny jubileusz był oficjalnie obchodzony w czasie XI Międzynarodowej Konferencji Embriologii Roślin w Brnie (Republika Czeska). Jubilatce dedykowano księgę Abstraktów konferencyjnych, a w ramach programu otwarcia Konferencji O. Erdelska udekorowana została dwoma czeskimi medalami. Były to: Złoty Medal Zasługi Uniwersytetu Masaryka w Brnie, uniwersytetu nazywanego na Morawach „Alma Mater Moraviae” (Fot. 1) oraz Medal Jana Ewangelisty Purkyně przyznany przez Czeskie Towarzystwo Eksperymentalnej Biologii Roślin za wkład do rozwoju anatomii i fizjologii roślin w Republikach Słowackiej i Czeskiej oraz do wzajemnej współpracy między naukowcami obu narodowości.

Autorka notatki miała honor pogratulować laureatce odznaczeń w imieniu grupy polskiej obecnej na Konferencji w czasie roboczej sesji „Embryogenesis and seed development” oraz podziękować jej za to, co dotąd zrobiła dla wzrostu kontaktów między embriologami polskimi i słowackim oraz umacniania ich naukowych przyjaźni. Wzięły przyjaźni łączące ją z polskimi ośrodkami badawczymi podkreśla Medal „Amicis Universitatis M. Curie-Skłodowska Lublin”, przyznany Jubilatce w roku 1997 przez Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej.

Zasługi Olgi Erdelskiej dla rozwoju nauki i jej organizacji mają znaczenie w skali światowej. Znalazły one uznanie w postaci medali i odznaczeń przyznanych jej m.in. przez Słowacką Akademię Nauk i Słowackie Towarzystwo Botaniczne, którego jest honorowym członkiem (Srebrny Medal Zasługi i Medal im. Dr. Józefa L'udevita Holubego za zasługi dla rozwoju botaniki wśród Słowaków). W 1990 r. otrzymała Medal im. Sergiusza. M. Navaszina ustanowiony przez Komitet Organizacyjny XI Międzynarodowego Sympozjum Embriologicznego „Embryology and Seed Reproduction” w Leningradzie za wyróżniający się wkład do embriologii roślin w skali światowej.

W Słowacji uznawana jest za inicjatorkę szeroko zakrojonych badań embriologicznych. Zaczynała karierę badaniami z zakresu anatomii i cytologii roślin. Następnie przeszła do zagadnień embriologicznych i stała się w nich uznaną specjalistką. Praktyczna i teoretyczna znajomość embriologii roślin stanowi mocne podstawy Jej prac z dziedziny embriologii eksperymentalnej prowadzonych *in vivo* i *in vitro* z zastosowaniem metod mikrotechnicznych, mikrokineematograficznych oraz kultur tkankowych. Opublikowała w kraju i zagranicą ok. 150 prac, w tym cztery pionierskie na skalę światową, bo oparte na unikalnych filmach naukowych i dydaktycznych przez nią wykonanych [2], dokumentujących proces zapłodnienia w żywym woreczku zalążkowym, m.in. ukierunkowany ruch plemnika w komórce centralnej czy fuzję jąderek: plemnika i jądra wtórnego oraz pierwsze stadia rozwoju endospermy i zarodka. Ogół botaników polskich, a osobno nauczyciele biologii i młodzież gimnazjalna, mieli sposobność zobaczyć jeden z tych filmów w czasie 48 Zjazdu PTB w Kielcach (1992), w którym O. Erdelská, wówczas gość Zakładu Cytologii i Embriologii Roślin UJ, brała czynny udział.

Wypróbowana organizatorka krajowych i międzynarodowych spotkań na Słowacji wykazała Erdelská, swoje zdolności realizując VII Międzynarodowe Sympozjum Embriologiczne „Fertilization and Embryogenesis in Ovulated Plants” w Račkovej

Q.B.F.F.Q.S.

NOS RECTOR CONSILIIQUE STUDIORUM UNIVERSITATIS MASARYKIANÆ BRUNENSIS
LECTURIS SALUTEM

SINGULARIA MERITA SINGULARIBUS PRÆMIIS DECORARE CUPIENTES NUMMOS
UNIVERSITATIS NOSTRÆ MEMORIALES, IMAGINE VIRI CLARISSIMI ET PATRONI NOSTRI
CELEBERRIMI THOMÆ GARRIGUE MASARYK ORNATOS, CUDI IUSSIMUS, QUOS
SOLLEMNIBUS OCCASIONIBUS ACCIPERENT, QUI IN LITTERIS ET SCIENTIIS COLENDIS
VEL IN IPSIS UNIVERSITATIS NOSTRÆ REBUS ADIUVANDIS EXIMIAM QUANDAM
ET PROSPERAM OPERAM POSUISSENT. ITAQUE CUM

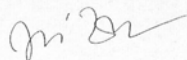
RNDr. Olga Erdelská

CONDICIONIBUS HUIUS HONORIS PLENE SATISFECISSET, COMMUNI OMNIUM SENTENTIA
DECREVIMUS, UT

NUMMO AUREO UNIVERSITATIS MASARYKIANÆ BRUNENSIS

GRATÆ MEMORIÆ CAUSA ORNARETUR

IN CUIUS REI FIDEM HAS LITTERAS CONSCRIBENDAS ET SIGILLO UNIVERSITATIS
MUNIENDAS CURAVIMUS

UNIVERSITATIS MASARYKIANÆ BRUNENSIS

RECTOR

DATUM BRUNÆ DIE 1. M. SEPTEMBRIS M. MMIII.

Fot 1. Dylom medalu Zasługi Uniwersytetu Masaryka w Brnie.

Phot. 1. The diploma of the Medal for Merit of Masaryk University of Brno.

Dolinie (Wysokie Tatry), w którym uczestniczyli badacze z różnych kontynentów.

W latach 1956 – 1993 jako pracownik naukowy znanego wielu Polakom Instytutu Botaniki Słowackiej Akademii Nauk w Bratysławie przez szereg lat wykładała embriologię roślin na Uniwersytecie im J. Komenskigo i na Słowackim Uniwersytecie Rolniczym w Nitrze, prowadziła prace dyplomowe i szkoliła młodych adeptów embriologii [3, 4]. Doświadczenia dydaktyczne, działalność naukowa i głęboka wiedza zaawansowały opracowaniem monografii embriologii roślin okrytozalążkowych pt. „Embryologia krytosemnych roślin” [1].

Osobnym nurtem jej aktywnej działalności naukowej są zainteresowania dotyczące wzajemnego stosunku nauki i wiary (publikacje i referaty na spotkaniach naukowców i teologów), stanowiące odbicie Jej głębokiego humanizmu w życiu profesjonalnym i prywatnym.

RNDr. Olga Erdelská, DrSc. obchodziła trzykrotnie jubileusze: 50-, 60-, a teraz 70-lecia dzięki swoim słowackim i czeskim współpracownikom i przyjaciom. Wszyscy oni, w tym także polscy embriologowie roślin życzą jej dalszych jubileuszy w zdrowiu i w tym zapale badawczym, który przed i na emeryturze nigdy w niej nie ustawał.

Dalszych przyjaźni i wdzięczności tych, którym stale z ochotą pomaga: *Ad multos annos!*

LITERATURA

- [1] ERDELSKÁ O. 1981. Embryológia krytosemnych rastlín. Veda, Bratislava.
- [2] GAŠPARKOVÁ O. 1993. RNDr. O' lga Erdelská, DrSc. jubileje. Biológia (Bratislava) 48(4):473–474.
- [3] JURKOVIČOVÁ V., MARHOLD K., MATISOVÁ V. & ŠIPOŠVÁ H. 1998. Kto je kto v botanice na Slovensku. Bull. Slovenskej Botanickéj Spoločnosti pri SAV. 20: 1–217.

[4] KOLEK J. 1983. Životné jubileum RNDr. O'lgý Erdelskej, CSc. *Biológia (Bratislava)*. 38(9): 919–920.

Romana CZAPIK

PRO MEMORIA

• **400-lecie urodzin Jana Jonstona (3 IX 1603–8 VI 1675)**, przyrodnika, m.in. botanika, polihistora czyli znawcy wszystkich dziedzin nauki, ur. w Szamotułach, zm. w Składowicach pod Legnicą; pochodzącego z rodziny szkockiej osiadłej w Polsce, autora m.in. pionierskiej pracy dendrologicznej *Dendrographia* (1662) (zob. „Pro memoria” – 390 rocznica urodzin, *Wiad. Bot.* 37(1/2)(1993): 129).

• **245-lecie urodzin Jakuba Fryderyka Hoffmanna (16 IX 1758–17 X 1830)**, lekarza, przyrodnika, wynalazcy, ur. w Ostródzie na Mazurach, zm. w Warszawie, profesora Szkoły Lekarskiej w Warszawie, przy której założył w 1811 r. Ogród Botaniczny, profesora historii naturalnej Królewskiego Uniwersytetu Warszawskiego, autora kilku publikacji botanicznych m.in. tłumaczenia z języka niemieckiego pracy K. L. Willdenowa *Zasady nauki o roślinach* (1815, cz.1).

• **190-lecie urodzin Aleksandra Kremera (10 XI 1813–15 II 1880)**, przyrodnika, ur., zm. w Krakowie, lekarza praktykującego m.in. w Krakowie, Kamieńcu Podolskim, autora prac m.in. z zakresu botaniki i historii nauk przyrodniczych, m.in. *O znaczeniu drzew pod względem gospodarstwa krajowego* (1872), *Żywoty przyrodników polskich* (1869), współautora wraz z Gustawem Belke przekładu z języka francuskiego klasycznej pracy G. Cuviera opublikowanej po polsku pt. *Historia nauk przyrodzonych* (t. 1–5, 1853–1855).

• **160-lecie urodzin Antoniego Ślósarskiego (14 VII 1843–8 IX 1897)**, ur. we Wronowicach w dawnym woj. sieradzkim, zm. w Warszawie; zoologa, popularyzatora nauk przyrodniczych, asystenta A. Wrześnińskiego w Szkole Głównej oraz w Cesarskim Uniwersytecie Warszawskim, nauczyciela szkół w Warszawie, dyrektora kancelarii Towarzystwa Kredytowego Miasta Warszawy, współredaktora *Wszczęświata* i *Pamiętnika Fizjograficznego*; autora publikacji z zakresu zoologii m.in. malakologii oraz kilkuset artykułów popularnonaukowych dotyczących zoologii, botaniki i ogrodnictwa ogłaszanych głównie na łamach *Wszczęświata*.

• **100-lecie urodzin Jana Walasa (23 VI 1903–18 VI 1991)**, fitosocjologa, fitogeografa, ur. w Świątnikach k. Krakowa, zm. w Krakowie, profesora Uniwersytetu Jagiellońskiego oraz Uniwersytetu im. M. Kopernika w Toruniu, długoletniego asystenta, ad-

punkta oraz dyrektora Ogródu Botanicznego UJ, organizatora i kierownika Katedry Systematyki i Geografii Roślin Uniwersytetu im. M. Kopernika w Toruniu, członka honorowego PTB, jednego z przedstawicieli tzw. krakowskiej szkoły geobotanicznej, współpracownika W. Szafera i B. Pawłowskiego, autora klasycznych dzisiaj monografii *Roślinność Babiej Góry* (1933), *Wędrówki roślin górskich wzdłuż rzek tatrzańskich* (1937, wyd. 1939), współautora pionierskich prac fitosocjologicznych m.in. *Zespoły roślin naczyniowych Gór Czywczyńskich* (1948, wyd. 1949, wraz z B. Pawłowskim), (zob. „Leksykon botaników polskich 4”, *Wiad. Bot.* 36(1992)(3/4): 90–91; „Portrety botaników polskich” [Karykatura], *Wiad. Bot.* 35 (1991) (3/4): 72).

• **100-lecie urodzin, 30-lecie śmierci Ludmiły Karpowiczowej (13 II 1903–25 IX 1973)**, botanika, ur. w Sarykamysz na Kaukazie, zm. w Warszawie, docenta Uniwersytetu Warszawskiego, zasłużonego dyrektora Ogródu Botanicznego UW (zob. „Pro memoria” – 90 rocznica urodzin, 20 rocznica śmierci, *Wiad. Bot.* 37(1/2) (1993): 130–131).

• **80-lecie urodzin Jana Kornasia (26 IV 1923–8 VIII 1994)**, fitogeografa, fitosocjologa, pteridologa, jednego z najwybitniejszych botaników polskich, badacza szaty roślinnej Polski, Europy, Ameryki i Afryki, ur., zm. w Krakowie, profesora Uniwersytetu Jagiellońskiego, długoletniego dyrektora Instytutu Botaniki UJ, członka honorowego PTB, przewodniczącego Od-

działu Krakowskiego PTB, członka rzeczywistego PAN, członka czynnego PAU oraz wielu towarzystw naukowych krajowych i zagranicznych, m.in. członka i honorowego wiceprezydenta International Association of Pteridologists, autora ponad 600 publikacji, w tym ok. 130 oryginalnych prac naukowych m.in. *Charakterystyka geobotaniczna Gorców* (1955), *Distribution and ecology of the pteridophytes in Zambia* (1979), *Atlas of distribution of pteridophytes in Rwanda (Central Africa)* (1993, wraz z K. A. Nowakiem, M. Matyjaszkiewicz) oraz podręcznika *Geografia roślin* (wyd. 1–1986, wyd.2–2002, wraz z żoną A. Medwecką-Kornaś).

• **230-lecie śmierci Michała Krzysztofa Hanowa (Hanoviusa) (12 XII 1695–22 IX 1773)**, przyrodnika, filozofa, ur. w Samborsku k. Szczecina, zm. w Gdańsku, profesora Gimnazjum Akademickiego i bibliotekarza Rady Miejskiej, współzałożyciela Towarzystwa Przyrodniczego w Gdańsku (1743), autora publikacji m.in. z zakresu zoologii i botaniki.

• **75-lecie śmierci Ludomira Sawickiego (14 IX 1884–3 X 1928)**, geografą, działacza ochrony przyrody,

ur. w Wiedniu, zm. w Krakowie, profesora geografii UJ, autora ponad 150 publikacji dotyczących różnych zagadnień geografii oraz ochrony przyrody, m.in. *Zarys ogólnej geografii ziem polskich* z obszernym omówieniem problematyki biogeograficznej (1932, zbiór wy-

kładów), *Badanie i ochrona zabytków przyrody* (1914, wraz z M. Raciborskim).

• **60-lecie śmierci Wiktorii Jadwigi Mondelskiej (16 VII 1888–5 X 1943)**, botanika, briologa, ur. w Tarnowie, zm. w Krakowie, nauczycielki szkół w Tarnowie i Lesznie; uczennicy Adama Wodziczki, pod którego kierunkiem uzyskała doktorat w Uniwersytecie Poznańskim, autorki prac z zakresu briologii, m.in. *Bryofityczna szata Ludwikowa* (1931) oraz ochrony przyrody.

• **50-lecie śmierci Marii Macieszyny (31 X 1869–30 VII 1953)**, popularyzatora nauk przyrodniczych, ur. zm. w Płocku, nauczycielki, pracownika Płockiego Towarzystwa Naukowego, autorki prac popularnych dotyczących m.in. nauk przyrodniczych; zebrała zieleń m.in. z terenu Mazowsza; w rękopisie pozostawiła: *Opis roślin okolic Płocka, Szata roślinna powiatu płockiego*.

• **50-lecie śmierci Leona Łazarczyka (18 VI 1880–10 IX 1953)**, przyrodnika, księdza jezuita, ur. w Stonawie w dawnym pow. karwińskim, zm. w Nowym Sączu, absolwenta UJ (ucznia M. Raciborskiego), nauczyciela przyrody w gimnazjum jezuitów w Chyrowie, autora pracy *Porosty polskie zebrane przez W. Jastrzębowskiego w latach 1827–1834* (1914), kolekcjonera okazów przyrodniczych, geologicznych i archeologicznych; bogate muzeum przyrodnicze zorganizowane przez niego w gimnazjum w Chyrowie uległo rozproszeniu w 1939 r.

• **40-lecie śmierci Felicjana Kajetana Lechnickiego (7 VIII 1885–3 XI 1963)**, właściciela ziemskiego, historyka, ur. w Serebryszczach w dawnym woj. chełmskim, zm. w Poznaniu, posła i senatora II Rzeczypospolitej, od 1951 r. zatrudnionego w Pracowni Paleobotanicznej Centralnego Laboratorium Instytutu Historii Kultury Materialnej PAN w Poznaniu, autora opracowań paleobotanicznych m.in. *Szczątki roślinne z wykopalisk gdańskich w latach 1950–1952* (1955), *Rośliny uprawne na terenie wsi Piwonice pow. Kalisz z okresów późnolatańskiego i rzymskiego* (1962).

Alicja ZEMANEK

SPRAWOZDANIA ZE SPOTKAŃ NAUKOWYCH SCIENTIFIC MEETING REPORTS

MIĘDZYNARODOWE SYMPOZJUM
„HISTORIA A BIORÓŻNORODNOŚĆ LASU.
WYZWANIA DLA OCHRONY”
(LEUVEN, BELGIA, 13–15 STYCZNIA 2003)

An International Symposium „History & Forest
Biodiversity. Challenges for Conservation”
(Leuven, Belgium, 13–15 January 2003)

Sympozjum zostało zorganizowane przez Laboratorium for Forest, Nature and Landscape Research Katolickiego Uniwersytetu w Leuven, przy współpracy International Union of Forest Research Organizations (IUFRO), Flanders Forest Service oraz Forest and Green Spaces Division of the Ministry of Flemish Community.

W spotkaniu wzięło udział około 200 osób z 29 krajów Europy (w tym 5 z Polski), Azji, Ameryki Północnej, Ameryki Południowej, Afryki i Australii. Wygłoszono 51 referatów, a podczas sesji posterowej przedstawiono 45 prezentacji wyników badań nad różnorodnością biologiczną lasów, prowadzonych w oparciu o dane historyczne lub z ich uwzględnieniem.